

Bo von Eyben

Personskadeserstatning

 KARNOV
GROUP

Bo von Eyben

Personskadeserstatning

1. udgave/1. oplag

© Karnov Group Denmark A/S, København 2018

ISBN 978-87-619-4044-5

Omslag: Axel Surland, Ljungbyhed

Sats og tryk: AKAPRINT a/s, Aarhus

Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse
af denne bog eller dele af den er ikke tilladt
ifølge gældende dansk lov om ophavsret.
Alle rettigheder forbeholdes.

Indholdsfortegnelse

Forord	5
---------------------	---

Indledning

Kapitel I

Erstatning, social sikring og privat forsikring	19
--	----

1. Fremstillingen	19
1.1. Emnet og dets afgrænsning	19
1.2. Materiale	24
1.3. Oversigt over fremstillingen	25
2. Forholdet mellem erstatning og anden kompensation – principielle synspunkter	26
3. Socialsikringsystemets grunddækning	44
3.1. Indledning	44
3.2. Foranstaltninger vedrørende helbredelse og funktionsevne	46
3.2.1. Helbredelsesforanstaltninger	46
3.2.2. Foranstaltninger vedrørende funktionsevne	48
3.3. Tabt arbejdsfortjeneste	49
3.3.1. Sygeløn og sygedagpenge	50
3.3.2. Kontanthjælp	53
3.3.3. Revalidering	55
3.4. Erhvervsevnetab	57
3.5. Ydelser til efterladte	60
3.6. Sammenfatning	60
3.6.1. Socialsikringens betydning for erstatningen	60
3.6.2. Erstatningens betydning for socialsikringen	63
4. Privat forsikring og pension	65
4.1. Forsikring	66
4.1.1. Relevante forsikringstyper	66
4.1.2. Dækning af erstatningsposter	67
4.1.2.1. Helbredelsesudgifter	67
4.1.2.2. Tabt arbejdsfortjeneste/erhvervsevnetab	68
4.1.2.3. Varigt mén	70
4.1.2.4. Forsørgertab	71
4.2. Særligt om kollektive pensionsordninger	72
5. Konklusion	75

Kapitel II

Indledning til EAL	79
---------------------------------	----

1. Baggrunden for EAL	79
1.1. Erstatningsudmålingen før EAL	79

Indholdsfortegnelse

1.2. Erstatningslovsudvalgets betænkninger	81
2. Hovedindholdet af EAL	87
2.1. Lovforslaget og dets gennemførelse	87
2.1.1. Lovforslaget	87
2.1.2. Behandlingen i Folketinget	91
2.2. Ændringslove	94
3. Omfanget af EAL's regulering	96
3.1. Hvad EAL ikke regulerer	96
3.2. Oversigt over erstatningsposter	104
3.3. Er EAL udtømmende?	109
3.3.1. Erstatningsposter	109
3.3.2. Supplering af EAL's regulering af erstatningsposter	113
3.4. Præceptivitet	119
3.5. Lovvalg	122

1. Del: Erstatning for personskade

Kapitel III

Helbredelsesudgifter og andet tab	129
1. Indledning	129
2. Hvad kan kræves erstattet?	132
2.1. Egentlige helbredelsesudgifter	132
2.2. Andet tab	140
2.2.1. Hvilke udgifter og tab?	140
2.2.2. Særligt om fremtidige udgifter	151
2.2.3. Særligt om forlængelse af uddannelse	159
2.2.4. Lægeerklæringer m.v.	169
2.3. Udgifter til advokatbistand m.v.	171
3. Fradrag i erstatningen	175
3.1. Sociale ydelser	175
3.2. Privat forsikring m.v.	177
4. Regres	179

Kapitel IV

Tabt arbejdsfortjeneste	181
1. Indledning: Hovedprincipper	181
2. Hvad ydes der erstatning for?	186
2.1. Lønmodtagere	186
2.1.1. Skadelidte var i arbejde	186
2.1.1.1. Indtægts størrelse	186
2.1.1.2. Tillæg til lønnen	193
2.1.2. Skadelidte var ikke i arbejde	197
2.1.3. Kausalitet	202
2.2. Selvstændigt erhvervsdrivende	205

2.3.	Personer uden for arbejdsmarkedet	212
2.3.1.	Uddannelsessøgende	212
2.3.2.	Husligt arbejde	213
2.3.3.	Andre	214
3.	Ophør af retten til erstatning	215
3.1.	Genoptagelse af arbejde	216
3.1.1.	Hvornår foreligger genoptagelse?	216
3.1.2.	Senere uarbejdsdygtighedsperioder	227
3.2.	Erhvervsevnetab forventes	230
3.2.1.	Betingelser for ophør	230
3.2.2.	Vurdering af erhvervsevnetab	234
3.2.3.	Midlertidigt erhvervsevnetab	248
3.2.3.1.	Betingelser	248
3.2.3.2.	Udmåling	252
3.2.4.	Differenceerstatningssager	254
4.	Fradrag i erstatningen	259
4.1.	Sociale ydelser	260
4.1.1.	Sygedagpenge	260
4.1.2.	Kontanthjælp	261
4.1.3.	Andre ydelser	265
4.2.	Arbejdsgiverydelser	266
4.2.1.	Sygeløn	266
4.2.2.	Andre ydelser	267
4.3.	Forsikringsydelser	269
4.3.1.	ASL-erstatning	269
4.3.2.	Privat forsikring	270
5.	Regres	272
5.1.	Hovedreglen om afskæring af regres	274
5.2.	Undtagelser	276
5.2.1.	Sygedagpenge fra kommunen	276
5.2.1.1.	Baggrund	276
5.2.1.2.	Grundlaget for regreskrav	278
5.2.1.3.	Hvilke sygedagpengeydelser?	280
5.2.1.4.	Rammerne for regreskravet	282
5.2.1.5.	Undtagelsen ved arbejdsskader	287
5.2.2.	Sygeløn/sygedagpenge fra arbejdsgiveren	289
5.2.3.	Andre undtagelser	293

Kapitel V

Erhvervsevnetab	295
1. Hovedprincipper for erstatningsudmålingen	295
2. Erhvervsevnetabsbedømmelsen	299
2.1. Grundlaget for bedømmelsen	299
2.1.1. Erhvervsevnetabskriteriet	299

Indholdsfortegnelse

2.1.2.	Forholdet til ASL	310
2.1.3.	Udtalelser fra AES	314
2.1.3.1.	Forelæggelse for AES	314
2.1.3.2.	Forholdet til andres sagkundskab.	317
2.1.3.3.	Tilfældegrupper med fravigelser af udtalelser fra AES	321
a.	Almindelige kausalitetsspørgsmål	321
b.	Forudbestående lidelser	324
c.	Særligt om whiplash-skader.	329
d.	Andre tilfælde	339
2.2.	Vurderingen af skadelidtes erhvervsevne, hvis skaden ikke var sket. .	341
2.2.1.	Skadelidte var erhvervsmæssigt beskæftiget på skadestidspunktet.	342
2.2.2.	Skadelidte var ikke erhvervsmæssigt beskæftiget på skadestidspunktet.	346
2.2.2.1.	Arbejdsløshed.	346
2.2.2.2.	Kontanthjælp	350
2.2.2.3.	Efterlønsmodtagere og pensionister.	353
2.2.2.4.	Fleksjob	357
2.2.2.5.	Husligt arbejde	358
2.2.2.6.	Uddannelsessøgende	365
2.3.	Vurdering af skadelidtes erhvervsevne efter skaden.	369
2.3.1.	Skadelidte har genoptaget erhvervsmæssig beskæftigelse . . .	372
2.3.1.1.	Aktuel indtægtsnedgang	372
2.3.1.2.	Indtægtsnedgang på sigt	377
2.3.1.3.	Kravet om mindst 15% erhvervsevnetab.	380
2.3.2.	Skadelidte har ikke genoptaget erhvervsmæssig beskæftigelse. .	385
2.3.2.1.	Kausalitetsproblemer – “forudbestående” lidelser . . .	385
a.	Retsgrundlaget i EAL og i ASL.	385
b.	Erhvervsevnen var nedsat – “færdige” skader.	393
c.	Erhvervsevnen ville blive nedsat – årsagskonkurrence	405
d.	Praksis efter ASL	416
2.3.2.2.	Arbejdsløshed.	423
2.3.2.3.	Efterløn	426
2.3.2.4.	Fleksjob	428
2.3.2.5.	Udnyttelse af resterhvervsevne	431
2.3.2.6.	Husligt arbejde	437
2.3.2.7.	Uddannelsessøgende	441
3.	Årsløn	442
3.1.	Indledning	442
3.2.	Hovedreglen.	445
3.2.1.	Hvad indgår i årslønsfastsættelsen?	445
3.2.2.	Området for hovedreglen	447
3.3.	Skønsmæssig fastsættelse	452

3.3.1. Ændringer i indtægten.	453
3.3.2. Ikke (fuld) udnyttelse af erhvervsevnen.	456
3.3.3. Selvstændigt erhvervsdrivende	459
3.3.4. Arbejdsløshed m.v.	468
3.3.5. Husligt arbejde.	471
3.3.6. Uddannelsessøgende	472
3.3.6.1. Erhvervs-specifik uddannelse.	472
3.3.6.2. Ikke erhvervs-specifik uddannelse	475
4. Kapitalisering	478
4.1. Kapitalfaktoren	478
4.2. Reduktion på grund af kortere tabsvarighed	487
4.2.1. Aldersreduktion	487
4.2.2. Mellemkommende død.	490
4.2.3. Andre forhold.	493
4.3. Maksimum for erstatningen.	496
5. Særligt om børn under 15 år.	497
5.1. Mængden.	497
5.2. Erstatningsudmåling.	498
6. Betydningen af anden kompensation.	499
6.1. Sociale ydelser	499
6.2. Privat forsikring og pension.	502

Kapitel VI

Ikke-økonomisk skade	505
1. Indledning	505
2. Sve og smerte.	507
2.1. Grundlaget for godtgørelsen	507
2.1.1. Skadelidte er "syg"	507
2.1.1.1. Sygemelding	508
2.1.1.2. Behandling	513
2.1.2. Andre "særlige tilfælde"	515
2.2. Ophør.	517
2.3. Udmåling af godtgørelsen	523
3. Varigt mén	524
3.1. Hovedprincipper.	524
3.2. Mængden.	527
3.2.1. Méntabellen	527
3.2.2. Minimum og maksimum	531
3.2.3. Særlige ulemper	532
3.2.4. Betydningen af udtalelser fra AES	535
3.2.4.1. Udgangspunktet.	535
3.2.4.2. Særligt om vurdering af kausalitet	537
3.2.4.3. Særligt om patienterstatningssager.	541
3.3. Udmåling af godtgørelsen	544

Indholdsfortegnelse

3.3.1. Hovedreglen	544
3.3.2. Kortere varighed	546
3.3.2.1. Aldersreduktion	546
3.3.2.2. Mellemkommende død	546
3.3.3. Anden kompensation	548
4. Krænkelse	549
4.1. Indledning	549
4.2. Tort	551
4.2.1. Seksualforbrydelser	551
4.2.1.1. Generelt om godtgørelsesniveauet	551
4.2.1.2. Særligt om voldtægt m.v.	553
4.2.1.3. Særligt om misbrug af børn	560
4.2.2. Voldsforbrydelser i øvrigt	567
4.3. Anden godtgørelse for krænkelse ved vold	570
4.3.1. Hvilke krænkelse?	570
4.3.2. Voldens karakter	571
4.3.2.1. Drabsforsøg	571
4.3.2.2. Brug af våben	574
4.3.2.3. Længerevarende voldsudøvelse	577
4.3.2.4. Anden vold	580
4.3.2.5. Særligt om røverier	581
4.3.3. Udmåling	582

Kapitel VII

Genoptagelse	585
1. Indledning	585
2. Betingelser for genoptagelse	588
2.1. Afsluttet sag	588
2.2. Grundlaget for krav om genoptagelse	593
2.2.1. Hvilke ændringer?	593
2.2.2. Kravet om væsentlighed	595
2.2.3. "Skadelidtes forhold"	596
2.2.4. Forudsigelighed	599
2.2.5. "På skadelidtes begæring"	601
2.3. Betydningen af aftaler om genoptagelse	602
3. Begrænsninger i genoptagelsesadgangen	604
3.1. Tabt arbejdsfortjeneste	604
3.2. Andre poster	605
4. Retsvirkninger af genoptagelse	607

2. Del: Erstatning ved dødsfald

Kapitel VIII

Forsørgertab	611
1. Indledning	611
2. Ægtefælle/samlever	613
2.1. Afgrænsning af de erstatningsberettigede	613
2.1.1. Ægtefæller	613
2.1.2. Samleverer	617
2.2. Erstatningsudmåling	621
2.2.1. Hovedreglen	621
2.2.2. Standarderstatning	624
2.2.2.1. Anvendelse	624
2.2.2.2. Nedsættelse	626
2.2.3. Betydningen af korterevarende forsørgertab	630
2.2.3.1. Aldersreduktion	630
2.2.3.2. Mellemkommende død og årsagskonkurrence	631
2.2.3.3. Andre forhold	635
2.2.4. Betydningen af anden kompensation	636
3. Børn	637
3.1. Afgrænsning af de erstatningsberettigede	637
3.2. Erstatningsudmålingen	639
4. Andre personer	643
4.1. Indledning	643
4.2. Børn, der ikke omfattes af § 14	645
4.3. Frasepareret/fraskilt ægtefælle	648
4.4. Forældre	648

Kapitel IX

Anden erstatning og godtgørelse	651
1. Indledning	651
2. Overgangsbeløb	652
2.1. Formål	652
2.2. Afgrænsningen af de erstatningsberettigede	656
2.3. Erstatningsudmålingen	661
2.4. Særreglerne i KEL	661
3. Begravelsesudgifter	664
4. Godtgørelse til efterladte	667
4.1. Formål	667
4.2. Betingelser vedrørende ansvarsgrundlaget	669
4.2.1. Forsæt og grov uagtsomhed	669
4.2.2. Kvalificerende momenter	672
4.2.2.1. Hensynsløshed og lign.	672
4.2.2.2. Andre kvalificerende momenter	676

Indholdsfortegnelse

4.2.2.3. Vold med døden til følge	680
4.3. Afgrænsning af de godtgørelsesberettigede	681
4.3.1. Ægtefæller og samlevende	681
4.3.2. Forholdet mellem forældre og mindreårige/hjemmeboende børn	682
4.3.3. Forholdet mellem forældre og udeboende, voksne børn	684
4.3.4. Søskende	686
4.4. Udmålingen	686
4.4.1. Indledning	686
4.4.2. Forsætlige drab	688
4.4.3. Vold med døden til følge og hensynsløs skadeforvoldelse	689
4.4.4. Andre tilfælde	691
4.4.5. Anden kompensation	692
3. Del: Fællesregler om erstatning	
<i>Kapitel X</i>	
Reguleringen af erstatningskrav	697
1. Forfaldstidspunkt og dets betydning	697
1.1. Indledning – stiftelsestidspunkt, skadestidspunkt og forfaldstidspunkt	697
1.2. Fastlæggelse af forfaldstidspunktet	701
1.2.1. Den almindelige regel	701
1.2.2. Særligt om aconto erstatning	704
1.3. Betydningen af forfaldstidspunktet	708
1.3.1. Regulering af satser	708
1.3.2. Forrentning	711
2. Beskatning	715
3. Overførelse af erstatningskrav	718
3.1. Indledning	718
3.2. Overdragelse	719
3.3. Arv	720
3.4. Ægtefælleskifte	723
3.5. Kreditorforfølgning	725
4. Forældelse	730
4.1. Den almindelige frist – FOL og særregler	730
4.2. Begyndelsestidspunkt for 3-års fristen	732
4.2.1. Skadestidspunktet	732
4.2.2. Senere begyndelsestidspunkt	736
4.2.3. Suspension	740
4.3. Den absolutte frist	746
4.4. Afbrydelse	748
4.4.1. Endelig afbrydelse	748
4.4.2. Foreløbig afbrydelse	751

4.4.2.1. Anerkendelsessøgsmål	751
4.4.2.2. Forhandlinger og forelæggelse for AES	752
4.4.2.3. Særreglen i FAL	758

4. Del: Forholdet til arbejdsskadesikringen

Kapitel XI

Koordinering af erstatning efter ASL og EAL	763
1. Indledning	763
2. Principper for koordination	768
2.1. ASL som primært dækkende erstatningssystem.	768
2.2. Kravene til skadelidtes forfølgning af eventuel ret til erstatning i henhold til ASL	772
2.3. Den erstatningsansvarliges stilling.	779
3. Opgørelse af differenceerstatning.	782
3.1. Indledning	782
3.2. Poster, som ASL ikke dækker	783
3.2.1. Svie og smerte, tort og anden krænkelse	783
3.2.2. Tabt arbejdsfortjeneste	785
3.3. Poster, hvor ASL og EAL stort set er ens	787
3.3.1. Varigt mén	787
3.3.2. Overgangsbetøb og godtgørelse til efterladte.	788
3.4. Poster, hvor ASL's og EAL's dækning er forskellig.	790
3.4.1. Helbredelsesudgifter og andet tab	790
3.4.2. Erhvervsevetab	792
3.4.2.1. ASL-erstatning	792
3.4.2.2. Differencekrav	801
3.4.3. Forsørgertab	805
3.4.3.1. Ægtefælle/samlever.	805
a. ASL-erstatning.	805
b. Differencekrav	808
3.4.3.2. Børn.	810
a. ASL-erstatning.	810
b. Differencekrav	811
3.4.3.3. Andre.	813

Afslutning

Kapitel XII

Reformovervejelser?	817
1. Indledning	817
2. Sammenfatning af kritikpunkter mod EAL.	824
3. Forholdet mellem EAL og ASL	831
3.1. Et dualistisk erstatningssystem.	831

Indholdsfortegnelse

3.2. Overvejelser vedrørende differencekrav	833
3.2.1. Set fra ASL	833
3.2.2. Set fra EAL	837
3.3. Et monistisk erstatningsystem?.	840
4. Grundlæggende problemstillinger for en samlet erstatningsregulering	845
4.1. Koordination med anden kompensation	845
4.1.1. Sociale ydelser	845
4.1.2. Privat forsikring og pension	854
4.2. Kapital- eller renteerstatning	857
4.2.1. Valget: EAL, ASL – eller noget helt tredje?.	857
4.2.2. Kapitaliseringsfaktorer	864
4.3. Vurderingen af varige tab	869
4.3.1. Erhvervsevnetab	869
4.3.2. Forsørgertab	871
5. Betydningen af fremmed ret?	877
Forkortelser	889
Litteraturfortegnelse.	891
Lov om erstatningsansvar	895
Regulering af satser 2003-2018	904
Lovregister	905
Register over domme og andre afgørelser	911
Stikordsregister	926